

ANKET YÖNTEMİ

Tanım

- **Anket:** Kişilerden çeşitli konularda, planlı ve standart biçimde bilgi almak için geliştirilmiş, özellikle epidemiyolojik ve sosyolojik araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntemdir.
- **Anket yöntemi:** Sistematize edilmiş, bilimsel bir şekilde, hem klinik, hem de saha araştırmalarında amaçlara yönelik bilgi toplamak amacıyla yaygın olarak kullanılan bilgi toplama aracıdır.
- Sosyal araştırmalarda ana veri kaynağı, tıpta, klinik ve saha araştırmalarında klinik ve laboratuvar muayene bulgularına ek olarak kullanılır.

Anket Yönteminin Yararları

- Geniş kitlelerden, en kısa sürede, en ucuz biçimde **sistematize bilgi** toplanabilir.
- Benzer sorularla çeşitli ülkeler, bölgelerde yaşayan gruplardan **standart, karşılaştırılabilir bilgiler** toplanabilir.
- Araştırma konusu hakkında kişilerin bilgi tutum ve davranışlarına ait veriler **kısa süre** elde edilebilir.
- Sağlık hizmetlerinden yararlanma, hizmet yeterliliği, yararlananların memnuniyet durumları hakkında bilgilere ulaşılabilir.

Anket Uygulama Yöntemleri

Uygulama biçimine göre;

- 1. Yüz-yüze anket uygulama:** Anket formundaki sorular eğitilmiş anketör tarafından sorulur, uygulanan kişinin yanıtları forma işlenir.
  - a) Klasik posta aracılığıyla anket uygulama:** Anket formları kişilere posta ile gönderilir. Kişiler soruları yanıtlar ve formu yeniden posta ile araştırmacıya gönderir.

- **Elektronik posta ile anket uygulama:** Sorular ve açıklamaları bilgisayar aracılığıyla kişilere gönderilir.
- Kurumsal çalışmalarda yararlıdır.
- Uygulamalar klasik postaya göre daha kolay, çabuk ve ekonomiktir.
- Toplum tabanlı araştırmalarda güçtür.
- Sadece bilgisayar olanağı olanlara ulaşılabilir ve sonuçta örnek seçiminde taraflılığa yol açabilir.

3. **Telefonla anket uygulama:** Araştırmacı veya anketör soruları telefon aracılığıyla sorar, aldığı yanıtları elindeki anket formuna kaydeder.
4. **Gözlem altında yanıtlama:** Anket formları kişilere dağıtılır, nasıl uygulanacağı açıklanır. Kişiler soruları kendileri yanıtlar, anket formuna kaydeder. Araştırmacı veya anketör orada bulunur ve olası güçlüklerde yardımcı olur.

Klasik ve e-posta Aracılığıyla Anket Uygulamalarında Dikkat Edilecek Hususlar

- Araştırılacak grubun (evrenin) ve örneklemim büyüklüğü bilinmelidir.
- Anket formunun başında kişilerin anlayabileceği şekilde kısa, anlaşılabilir bir açıklama bulunmalıdır.
- Araştırma konusu, katılacak kişilerin ilgisini çeker fakat duyarlı olmadıkları konulardan olmalıdır.

- Yanıtların, kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı güvencesi verilmelidir.
- Yanıt vermeyenlere hatırlatmalar yapılmalı, halen yanıt alınamıyorsa, katılmayanların soyo-demografik ve diğer özellikler bakımından yanıtlayanlardan farklı olup olmadıkları saptanmaya çalışılır.

Anket yöntemlerinin karşılaştırılması

Özellik	Anket Yönteminin Türü				
	Yüz-yüze	Klasik posta ile	Elektronik posta ile	Telefonla	Gözlem altında
1. Maliyet	++++ (pahalı)	+	+	++	+++
2. Uygulama hızı	+ (yavaş)	++	++++	++++	++
3. Örneğin toplumu temsil edebilirliği	++++ (en iyi)	+	+	+	+++
4. Soruları açıklama ve en doğru yanıtı alma olasılığı	+++ (en iyi)	+	++	++	+
5. Göze hitaben araç-gereç kullanma	+++ (en iyi)	+	+	-	+
6. Uygulama boyutu	+ (en az)	+++	++	++	+
7. Çabuk yanıt	+++ (en iyi)	+	++	+++	+++
8. Anketörün taraf tutma olasılığı	+++ (yüksek)	-	-	++	+

Anket Formunun Bölümleri

- Sorular belirli bir sıraya göre sorulmalıdır.

1. Tanıtım Bilgileri:

a) Uygulayanın tanıtımı

- Anketörün adı-soyadı
- Anketin süresi
- Anketörün izlenimleri
- Anketin sonucu

b) Uygulanan kişinin tanıtımı

- Kimliği
- Sıra no
- Adresi
- Sosyo-demografik özellikleri

2. Araştırmanın amacına ilişkin bilgiler

- Herhangi bir konuya ilişkin bilgi-tutum ve davranışları belirleme soruları
- Belirli konulardaki görüşleri, hizmetlerden yararlanma ve memnuniyet düzeyini belirleme soruları
- Fizik muayene, laboratuvar muayene bulgularına ilişkin bilgiler
- Gerekiyorsa ruh sağlığı vb. konularda geliştirilmiş lekler

Anket Soru Tipleri

1. Açık uçlu sorular

Soruda yanıtı istenilen konu açık ve anlaşılabilir bir şekilde sorulur, kişi kendi ifadesi ile yanıtlar ve kaydedilir.

Örnekler:

- Sağlık personelinin ülke düzeyinde dengeli dağıtılabilmesi için sizce neler yapılmalıdır?
-

Avantajları:

- Kişilerin kendi ifadeleri ile önceden tahmin edilemeyen yanıtlar alınabilir ve yeni hipotezler kurulmasına faydalı olabilir.

Dezavantajları:

- Sorular yeterince açık ifade edilmemişse sonuçlar taraflı olabilir.
- Yanıtlar için yeterli boşluk bırakılmalıdır. Bu nedenle soru kağıdı geniş kapsamlı ve uzun olabilir. Basım masrafları çok tutabilir.
- Yanıtlar tek düze (uniform) değildir. Verilerin gruplandırılması ve kodlanmasında güçlük yaratabilir.

2. Kapalı uçlu sorular

Soru ve beklenen yanıtlara ilişkin seçenekler bulunur. Kişiler hangi seçeneğe uyuyorsa onu işaretler.

Kapalı uçlu soruların farklı türleri vardır;

a) İki seçenekli sorular:

Yanıtı evet-hayır, biliyor-bilmiyor gibi iki seçenekten oluşur.

b) Çok seçenekli sorular:

Yanıtı ikiden fazla seçenekten oluşan sorulardır.

c) Ölçü tipinde sorular:

Kişiden belirli bir konudaki görüşünü, yakınmasını vb. azdan çoğa doğru derecelenmiş şıklar içinden belirtmesi istenir.

Örnek:

• İlk Şikayet başlangıç tarihinden önceki 15 gün içerisinde seyahat ettiniz mi?

a) Evet

b) Hayır

c) Yanıtsız

• Aşağıdaki belirtilerden hangisi/leri görüldü?

a) Ateş

b) Bulantı/kusma

c) İshal

d) Eklem ağrısı

e) Baş ağrısı

f) Cilt döküntüsü

d) Diğer (belirtiniz).....

• Bađlı bulunduđunuz aile hekiminizin mobil hizmetle ilgili verdiđi hizmetten memnun musunuz?

1. Çok memnunum
2. Memnunum
3. Az memnunum
4. Hiç memnun deđilim
5. Fikrim yok

Avantajları

- Soruların sorulması ve yanıtlanması daha kolaydır.
- Soranın ve yanıtlayanın farklı anlamalarından doğabilecek taraf tutmalar daha az düzeydedir.
- Elde edilecek verilerin kontrolü, kodlanması ve analizleri daha kolaydır.
- Daha kısa zamanda bitirilebilir.

Dezavantajları

- Soru hazırlanırken belirtilen yanıtlarda kişi aradığını bulamazsa bilgi veremeyebilir ve veri kaybedilebilir.
- Sorular yeterince açık ve net değilse kişi yanıtları gelişigüzel verebilir.

Anket Sorusu Hazırlamada Uyulması Gereken Kurallar

1. Sosyodemografik özelliklere ilişkin sorular dışındaki her soru , araştırmmanın konusu, amaçları ve hipotezlerine uygun olmalıdır.
2. kişilerin bilgi düzeyleri, görüşleri, tutumları ile ilgili bilgileri elde etmek için açık uçlu sorular kullanılır.
3. Alınacak yanıtların neler olabileceği biliniyorsa kapalı uçlu sorular sorulabilir.
4. Sorular, açık ve anlaşılabilir şekilde sorulmalıdır.

5. Her soruda bir konu sorulmalıdır.
6. Sorular kısa , kişilerin anlayabileceği bir dille hazırlanmalı, yabancı e teknik kelimeler içermemelidir.
7. Soru yönlendirici olmamalıdır.
8. Kişilerin bilmediği konularda soru sorulmamalıdır.
9. Mümkün olduğu kadar çok özel ve duyarlı konularda soru sormaktan kaçınılmalıdır.

10. Geçmişteki olaylara ilişkin bilgi almak isteniyorsa zaman belirtilmelidir.
11. Mümkün olduğu kadar yakın geçmişe ait olaylar sorulmalıdır.
12. Anket soru sayısı çok fazla olmamalıdır. Soru sayısı arttıkça cevaplayan kişinin ilgisi azalmaktadır.
13. Her soruda özellikle kapalı uçlu sorularda yanıt vermeyenler için «yanıtsız» seçeneği belirtilmelidir.

14. Kişinin tutarlı yanıt verip vermediğini anlamak için aynı konularda değişik ifade edilen, farklı şekilde sorular sorulabilir.
15. Kişinin ilgisini çekebilecek sorular önce sorulabilir.
16. Her anket formunun başında araştırmancının, araştırma bölgesinin, anketi yapan anketör ve yanıtlayan kişinin adını/sıra numarasını belirten yerler ve kısaltılmış kod numaraları bulunmalıdır.

17. Her soruya sırasına göre bir numara verilmelidir.

18. Formun son bölümüne anketörün görüşme değerlendirmesini içeren bir bölüm ayrılmalıdır.

19. Klasik ve e-posta aracılığıyla anket uygulamalarında araştırmacının amacını belirten ve yanıtlayacak kişinin işbirliğinin gerektiğini vurgulayan açıklama gereklidir.

20. Her kişiye ait bir form olmalıdır.

Anket Formunun Ön Denemesi

- Ön deneme araştırma yapılacak toplumda değil de benzer küçük bir grupta yapılmalıdır.
- Soruların anlaşılabilirliği, tepki uyandıran soruların varlığı, ankete yanıt verilme zamanı yönünden değerlendirme yapılır.
- Gerekli ise sorularla ilgili düzenlemeler yapılır.

Anketör Eğitimi

- Yüz yüze görüşme yöntemi ile anket uygulamasında öncelikle anketörlere araştırmanın konusu ve sorularla ilgili bilgilendirmeler yapılır.

Kaynaklar

- Güven Tezcan S, Temel Epidemiyoloji, Hipokrat Kitabevi, 2017

TEŐEKKÜRLER